

RIHA kasutamise uuring 2014

Detsembris 2014 uuris Riigi Infosüsteemi Amet (RIA) RIHA kasutamist.

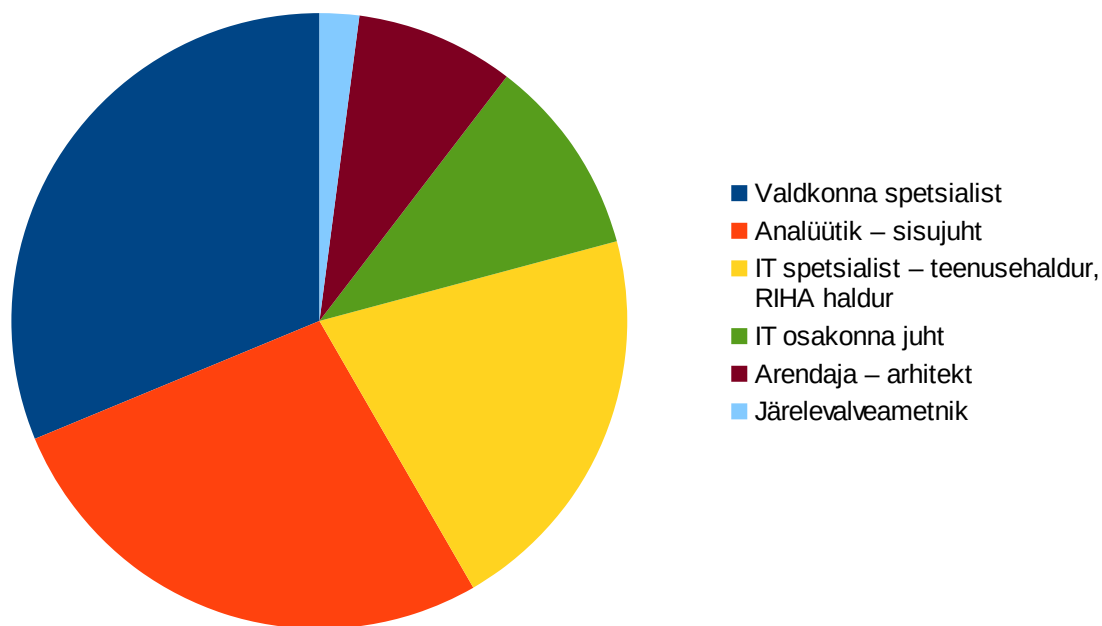
RIA soov on muuta RIHA protsessi lihtsamaks ja paindlikumaks ning lisada RIHAsse riigi infosüsteemi juhtimissüsteemi seisukohast olulised vaated, mis toetaksid asutuste juhte ja riigi infosüsteemi koordineerijaid otsuste tegemisel.

Üheskoos kasutajatega saame muuta RIHA lihtsamaks ja kasulikumaks töövahendiks!

Küsimustik saadeti 298-le RIHA kasutajale, vastused andis 48 RIHA kasutajat (22 ameti esindajat, 17 ministeeriumi esindajat, 4 kohaliku omavalitsuse esindajat, 3 eraõiguslikku asutust ja 2 inspeksiooni). **Seega osales uuringus 16,1% küsimustiku saanud RIHA kasutajatest.**

Tagasiside andjad kasutavad RIHA järgmistes rollides:

Valdkonna spetsialist	31%
Analüütik, sisujuht	27%
IT-spetsialist (sh teenusehaldur, RIHA haldur)	20%
IT-osakonna juht	10%
Arendaja, arhitekt	8%
Järelevalveametnik	2%
Nõunik, riigi IT nõuete kontrollija	2%

1. RIHA kasutamise eesmärk

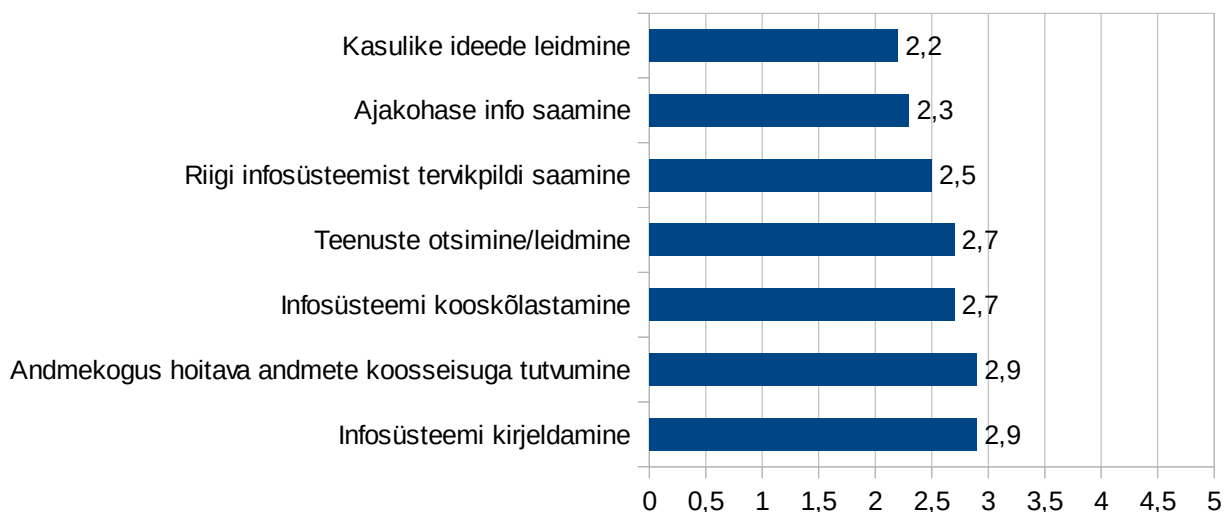
- 84% uuringus osalejatest kasutab RIHA andmekogu/infosüsteemi kirjeldamiseks;
- 55% uuringus osalejatest kasutab RIHA selleks, et tutvuda andmekogus hoitavate andmete koosseisuga;
- **51% otsivad RIHAs erinevaid teenuseid;**
- 31% vastanutest kasutab RIHA ajakohase info saamiseks;
- **27% uuringus osalejatest soovib saada RIHast riigi infosüsteemi tervikpilti;**
- 14% otsivad RIHast kasulikke ideid;
- 10% vastanutest kasutab RIHA teenuste haldamiseks, sh andmekogu kooskõlastamiseks ja kontaktinfo leidmiseks.

2. Ootuste täitmine

RIA soov on luua **ühtne keskkond** riigi infosüsteemi nõuete kaardistamiseks ja haldamiseks, sh pakkuda teavet riigi olulisemate IT-projektide (projektiportfelli vaade) ja X-teega liidestatud andmekogude seisundi (*health checki* vaade) kohta.

Erinevate sihtrühmade **vajadused, väärtused ja ootused** on väga olulised selleks, et kaardistada, mida RIHA haldaja peaks suutma pakkuda 2016. aasta lõpuks.

RIHA poolt ootuste täitmist hindasid uuringus osalejad järgmiselt (kõrgeim hinne 5):

3. Mis on RIHA väärtus?

Uuringus osalejad märkisid järgmisi RIHA väärtusi (prioriteetsuse järgi):

Väärtus:	Vastanute arv:
RIHA muudab asutustevahelise kommunikatsiooni lihtsamaks: esmane teave teise asutuse süsteemi kohta on kättesaadav RIHAs.	36

RIHA pakub teavet arenduste, teistes süsteemides töödeldavate andmete, pakutavate teenuste kohta.	29
Saan oma süsteemi teistele nähtavaks teha, teiste süsteemide nähtavaks tegemine.	28
RIHA on kvaliteedimärk: nõuded on täidetud, süsteem on turvaline ja koosvõimeline.	20
Teiste süsteemidega tutvumine võimaldab oma süsteemi parendada ja seeläbi paremat teenust pakkuda.	18
Nõustamine (infosüsteemide strateegiline planeerimine, arhitektuuri teemad, IT õigusregulatsioon, RIHAs kirjeldamise tehnilised aspektid).	15
Tööriistad asutusele: asutuse sees infosüsteemide ja projektide haldamiseks jne.	13
RIHA kasutamine minu süsteemi kasutajate teavitamiseks.	12
RIHA on ideede, parimate praktikate ja kogemuste vahetamise keskkond.	11
RIHA raportid võimaldavad juhtidele ja finantseerijatele näidata oma süsteemi tähtsust (liidesed, kasutajate arv jne).	8
RIHA statistika ja aruanded: teave minu süsteemi kasutajate kohta, minu süsteemi tase riigi infosüsteemis jne.	8
Minu asutuse/infosüsteemi raportid asutuse juhile.	6
Ülevaade süsteemidevahelistest seostest.	2

Üksikud vastajad pakkusid väärtusena välja ka otsingusüsteemi parendamist:

- **objekti** järgi ehk kes mingi objekti andmeid haldab ja kuidas neid on võimalik kasutada;
- **asutuse töötajate arvu** järgi infosüsteemi ja/või andmekogu otsing ehk milline andmekogu/infosüsteem on sobilik kindla töötajate arvuga asutusele.

Positiivsena toodi välja korralikud teenuse kirjeldused, mis on abiks nii sisu- kui ka IT-inimestele.

4. Millised on RIHA peamised probleemid?

Kõige enam valmistab kasutajatele raskusi **RIHA üldine loogika ning kasutajaliides**.

Hindajad tõid lisainformatsioonina välja **andmete koosseisu kirjeldamise/kooskõlastamise**, mis on raske ning liialt detailne. **Protsess ning põhimõtted pole selgelt lahti kirjutatud**, mistõttu ei saa tagada esitatud **informatsiooni kvaliteeti**. Samuti toodi välja, et andmekoosseisud ja ka teenuste kirjeldused on tihtipeale **vananenud**, mistõttu on teenuse kasutamiseks tarvis kontakteeruda registri omanikuga.

Probleemid:	Vastanute arv:
RIHA on keeruline ja mittekasutajasõbralik. Esmakordsel kasutamisel (uue andmekogu lisamine) on RIHA keeruline ja mittekasutajasõbralik. RIHA pole iseseisvalt kasutatav. Dokumentatsioon ja andmed on raskesti leitavad. Puuduvad selged funktsioonid ja tähtsus infosüsteemi kirjeldamisel. Kirjeldamise ja kooskõlastamise nõuded pole selged.	22

<p>Andmekvaliteedi probleemid. Andmekogu kohta käiv info on mitmeti tõlgendatav ning pole üheselt kirjeldatud: teenused ei teki automaatselt, palju tuleb kirjeldada ja sisestada käsitsi, mistõttu ühtseid metaandmeid ega seoste loomist ei teki. Palju infot on puudu ning andmekoosseisu kohta pole ühtset arusaama. Semantika nõudmine andmekogude kirjeldamisel. Puudub selge ülevaade, mis andmed, mida saaks ära kasutada, teisel asutusel olemas on. Kirjeldatavaid andmeid on liiga palju, keerukas hallata. Andmeelementide struktureeritus võiks parem olla.</p>	18
<p>Andmekogude info on puudulik või uuendamata. Reaalsus ja kirjeldatu ei vasta tegelikkusele (nt kasutatakse teenuseid, mida pole veel kirjeldatud). RIHAsse kantud andmed ei ole ajakohased. Pärast esmast kirjeldamist ei kanta enam midagi sisse andmekogu/infosüsteemi kohta. Järelevalve jaoks on tegu aegunud ja napi infoga (ISKE auditite seis ja nende tulemused). Andmete ajakohastamine on tülikas käsitöö. Kasutuses olevad infosüsteemid on reeglina pidevas arengus, mis eeldab ka pidevalt muudatuste sisseviimist ja kooskõlastamist RIHAs.</p>	13
<p>Infosüsteemi kirjeldamine on tohutult vaevanõudev, töömahukas ja keerukas. Andmekoosseisu kirjeldamine: kuna kooskõlastajad ei tunnista andmebaasiskeeme, siis ei saa kasutada XML pealt üleslaadimist, samas ridahaaval suure süsteemi andmekoosseisu sisestamine on aeganõudev töö. Infosüsteemi kirjeldamisel ei arvestata erinevate platvormide iseärasustega.</p>	12
<p>Menetluses olevate taotluste kohta ei saa täiendavat infot – taotluse protsess pole jälgitav. Protsessid on liiga aeglased. Andmekogu kooskõlastamise tähtaeg on 20 tööpäeva, kuid kooskõlastus antakse tavaliselt viimasel päeval või isegi hilinemisega. Kooskõlastuse saamine on problemaatiline ning sõltub kindlatest isikutest (probleemiks: haiguslehel olek, puhkused jms). Kooskõlastajad ei küsi jooksvalt lisainfot juurde, vaid annavad teada oma negatiivsest otsusest viimasel päeval (lähevad ka tähtajast üle).</p>	12
<p>RIHA loomisel ei ole arvestatud erinevate kasutajagruppide vajadustega. Puuduvad ekraanivaated eri rollide jaoks – nt eristada vaated (täitmiseks) IT-inimestele ja sisuinimestele. Hetkel viidatakse pigem tehnilistele, paljude RIHA kasutajate jaoks raskestiloetavatele dokumentidele. Andmekoosseisu kirjeldused on kasulikud ainult IT-inimestele, sisuinimestele ja kooskõlastajatele on dokumendid tihtipeale liialt keerukad ja arusaamatud.</p>	9
<p>Tööprotsess pole toetatud, puuduvad näpunäited, veateated ja automaatsed teavitused aegumiste kohta.</p>	7
<p>Puudub arusaam, milleks RIHA vajalik ja kasulik on. Ebaselge eesmärk, süsteem tundub olevat formaalne, mitte vajalik. Sisuline kasutegur puudub.</p>	7
<p>Kooskõlastamine keskendub formaalsustele, sisule tagasisidet ei anta. Bürokratliku kooskõlastusringi sisuline kasutegur on väga väike.</p>	6
<p>Otsing pole piisavalt detailne. Otsing ei anna õiget vastet – kas otsingu parameetrid on valed või puudulikud.</p>	4
<p>Tuleks muuta RIHA asutuse tööriistaks (teenuste portfelli haldamine, projektied elutsükli haldamine). Puudub seos äriteenustega.</p>	3
<p>Kooskõlastamise järjekord ja nõuded pole selged. Kuna infosüsteemi põhimääruse kooskõlastamine eeldab RIHA kooskõlastamist, siis jäävad muudatused põhimäärusesse sisse viimata.</p>	2
<p>X-tee teenuste kirjeldused puudulikud või raskesti loetavad (xml-kujul).</p>	2

<p>Infosüsteemi asutamise kooskõlastamisel ei arvestata loodava süsteemi dokumentatsiooni puudustega. Keeruline on teha kooskõlastajatele selgeks, et andmekoosseis (XMI) ei sisalda ainult määruses kirjeldatud andmeid, vaid ka väga palju muud. Asutamise kooskõlastamisel on väga raske lisada teenuste WSDL, sest süsteem on alles arenduses või analüüsi etapis. RIHAs ei saa kooskõlastust, kui infosüsteemide asutamise hetkel puudub tehniline dokumentatsioon ning põhimäärus, on olemas ainult visioon.</p>	2
<p>AAR andmekogu andmete dubleerimine.</p>	1

RIHA kasutajate tagasiside on abiks uue RIHA loomisel ning protsesside kaardistamisel. Saadud tagasisidest on palju õppida nii RIHA valdkonna inimestel kui ka kooskõlastajatel.

Parendusettepanekutena toodi välja järgmised mõtted:

- RIHA meeskonna initsiatiiv – ideaalis võiks olla igal andmekogu pidajal oma kliendihaldur RIHA meeskonnas.
- Võimalikult palju automatiseeritust.
- RIHA uue versiooni tegemisel võiks kaaluda süsteemi oluliselt õhemaks tegemist. Lähtuda vajaduspõhiselt konkreetsetest kasutusstenaariumitest, mitte kuhjata igaks juhuks palju infot kokku lihtsalt seisma ja vananema ning dubleerima süsteemide päris dokumentatsiooni.
- Andmeväljad võiksid RIHAs olla tulevikus automaatselt täituvad (liides loodava süsteemiga).
- Kui infosüsteem sisaldab mitut dokumenti osaliselt sama andmekoosseisuga, võiks andmeelementide struktureeritus parem olla. Nt tekitada enne andmeobjekti nimetust uus veerg "Dokumendi nimetus" vms. Tekib parem ülevaade, millised andmeelemendid konkreetse dokumendi juurde kuuluvad.
- RIHA õigusliku rolli suurendamine, mille tulemusena peaks põhimääruses kirjeldatu olema kajastatud RIHAs.

Suur tänu kõigile uuringus osalejatele!

Kutsume kõiki huvitatud osapooli osalema ka uue RIHA analüüsi protsessis. Täiendavat informatsiooni saate RIHA kontaktisikutelt: <https://www.ria.ee/riha-kontakt/>.